

*Valtioneuvoston
periaatepäättös*

**työterveyshuollon
kehittämisestä**

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Helsinki 2005

ISSN 1236-2123

ISBN 952-00-1626-0

Painosmäärä: 20.000

Taitto: AT-Julkaisutoimisto Oy

Painopaikka: Suomen Printman Oy, Hyvinkää 2005

Valtioneuvoston periaatepäätös työterveyshuollon kehittämisestä

Työelämä muuttuu nopeasti, työn vaatimukset kasvavat, kansainvälinen kilpailu kiristyy ja talous muuttuu yhä enemmän kansainväliseksi ja globalisoituu. Uutta tietotekniikkaa, uusia materiaaleja ja työmenetelmiä ja tuotantotapoja otetaan käyttöön. Työorganisaatiot muuttuvat ja uusiutuvat. Yritysten rakenteet muuttuvat ja syntyy uusia yritysverkkoja. Ammattitaito- ja oppimisvaatimukset kasvavat ja monipuolistuvat. Samanaikaisesti työntekijöiden keski-ikä nousee. Jo muutaman vuoden sisällä Suomessa ennustetaan syntyvän pulaa työvoimasta.

Työssä jaksaminen ja jatkaminen nykyistä kauemmin muodostuvat kansantalouden avainkysymykseksi. Jotta tässä onnistutaan, työtä on kehitettävä työntekijöiden edellytykset huomioon ottaen. Myös työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen on osa työelämän kehittämistä. Työterveys ja -turvallisuus sekä työhyvinvoinnin tukeminen ovat tärkeä osa yritysten yhteiskuntavastuuta.

Työterveyshuolto osallistuu työelämän laadun parantamiseen ja työelämän vetovoimaisuuden lisäämiseen. Työelämän ja työolojen laatu on osa koko elämän laatua. Tärkeimmät strategiset linjaukset työterveyshuollon kehittämässä vuoteen 2015 ovat työelämän laadun parantaminen, terveyden ja työkyvyn ylläpitäminen ja edistäminen sekä kattavien ja laadukkaiden työterveyspalvelujen turvaaminen.

Näiden strategioiden avulla tuetaan kokonaisvaltaista työhyvinvointia, työssä jaksamista ja jatkamista sekä edis-

tetään työelämän vetovoimaisuutta ottamalla samalla huomioon tasa-arvonäkökohdat.

Valtioneuvoston periaatepäätöstä työterveyshuollon kehittämislinjoista on valmistellut valtioneuvoston asettama Työterveyshuollon neuvottelukunta, joka edustaa asianomaisten hallinnonalojen virastoja ja laitoksia, työterveyshuollon toteuttamisen kannalta merkittäviä yhteisöjä sekä keskeisiä työmarkkinajärjestöjä.

Valtioneuvoston periaatepäätös tukee työterveyshuollon toimeenpanoa. Se linjaa eri toimijoiden toimenpiteitä ja vastuualueita työntekijöiden terveyden ja työkyvyn ylläpitämiseksi.

Työterveyshuollon kehittämislinjau

Työterveyshuoltoa kehitetään kolmikantaperiaatteella osana maamme sosiaali- ja terveyspolitiikkaa. Työn ja työympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä työyhteisön toimivuutta kehitetään. Työntekijän terveyttä ja työkykyä ylläpidetään ja edistetään. Sisällöllisesti ja laadullisesti kattavat ja korkeatasoiset palvelut tuotetaan kustannustehokkaasti yrityksille, työntekijöille, yrittäjille ja omaa työtään tekeville.

Seuraavassa työterveyshuoltolain toimeenpanoa tukevat 10 keskeistä kehittämislinjau, joiden valmistelumateriaali sisältyy lukuihin 1–5.

Kehittämislinjau 1.

Lainsäädäntö

Uudistettu työterveyshuollon lainsäädäntö toimeenpannaan. Valmistellaan laki työterveyshuollon erikoislääkärrikoulutuksen kehittämiseksi tarvittavan valtion avustuksen käytöstä ja laki sairausvakuutuslain muuttamiseksi työterveyshuollon kustannusten korvaamisen kehittämiseksi. Laaditaan työterveyshuollon lainsäädännön toimeenpanoa tukevia oppaita ja ohjeita.

Työterveyshuoltolainsäädäntöä kehitetään ottaen huomioon työelämän ja työvoiman muutos sekä kansallinen, Euroopan yhteisön ja kansainvälinen lainsäädäntö.

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa työterveyshuollon lainsäädännön valmistelusta ja kehittämisestä yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen ja muiden työterveyshuollon kannalta merkittävien yhteistyötahojen kanssa.

Työterveyshuollon sisältö

Työterveyshuollon sisältöä uudistetaan työelämän muuttuvien tarpeiden sekä tutkimustiedon ja kehittyvien menetelmien pohjalta moniammatillisuutta hyödyntäen.

Työterveyshuoltopalvelujen sisältöä ja laatua sekä työterveyshuollon toimintamuotoja kehitetään uusia tarpeita vastaaviksi osana työelämän yleistä kehittämistä sekä osana perusterveydenhuoltoa ja työsuojelua.

Työterveyshuoltoa toteutetaan laaja-alaisena toimintaprosessina, joka kattaa työterveyshuollon tarpeen arvioinnin työpaikan riskin arviointiin perustuen, ongelmien ehkäisyyn, terveyden ja työkyvyn edistämisen ja työympäristön ja työyhteisöjen kehittämisen.

Työterveyshuollon toiminnan painopisteitä ovat työhön liittyvien sairauksien ja tapaturmien ehkäisy, terveyden seuranta ja edistäminen työpaikalla ja työkyvyttömyyden uhkan varhainen tunnistaminen.

Sosiaali- ja terveysministeriö, Työterveyslaitos ja asiantuntijajärjestöt yhteistyössä työterveyshuoltoyksikköjen kanssa kehittävät työterveyshuollon sisältöä ja laadukkaita menetelmiä hyvän työterveyshuoltokäytännön toteuttamiseksi ottaen huomioon erityyppiset työ- ja palvelussuhdemuodot.

Työterveyshuollossa painotetaan työpaikoilla tapahtuvaa toimintaa ja työterveyshuollon ja työpaikan yhteistyön vahvistamista.

Työterveyshuollon käytännön menetelmiä kehitetään, arvioidaan ja varmennetaan sekä niiden aktiivista käyttöönottoa tuetaan koulutuksella.

Näyttöön perustuvia työterveyshuollon hyviä käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään.

Työterveyshuollon palvelujärjestelmä

Työterveyshuollon palvelujärjestelmää kehitetään siten, että palvelut ovat saatavilla kaikille työelämään osallis-
tuille yhdenvertaisesti. Palvelujen järjestämisessä kiin-
nitetään erityistä huomiota epätyypillisissä työsuhteissa
olevien työntekijöiden, pienten työpaikkojen, yrittäjien
ja muiden omaa työtään tekevien työterveyshuoltopal-
velujen turvaamiseen. Työterveyspalvelujen järjestämi-
sessä varmistetaan riittävät henkilöstövoimavarat sekä
yhteistyö muun terveydenhuollon kanssa. Työterveys-
huoltopalvelujen riittävyyden tehostamiseksi kunnat li-
säävät keskinäistä yhteistyötä ja työterveyshuollon eri
palvelujen tuottajat toimivat yhteistyössä palvelujen saa-
tavuuden parantamiseksi.

*Sosiaali- ja terveysministeriö, lääninhallitukset, kunnat, työsuojelupiirit, Työterveyslaitos, työ-
terveyshuoltoyksiköt ja muu terveydenhuolto
huolehtivat yhteistyössä, että työterveyshuol-
topalvelut ovat kattavia sekä työnantajien, yrit-
täjien, muiden omaa työtään tekevien ja työn-
tekijöiden kannalta helposti saavutettavia.*

*Käynnistetään työterveyshuollon palvelujär-
jestelmän alueellisia yhteistyöhankkeita kun-
tien ja eri palvelujentuottajien välillä.*

*Pääsy tutkimuksiin ammattitautia epäiltäes-
sä varmistetaan toimialasta, ammatista tai
paikkakunnasta riippumatta.*

*Työterveyshuollon palvelujen toteuttamiseen
tarvittavat tukipalvelut tuotetaan koko maas-
sa alueellisesti kattavasti ja laadultaan korkea-
tasoisesti aluetyöterveyslaitosverkoston ja
muiden alueellisesti toimivien verkostojen ja
yhteistyökumppaneiden avulla.*

Kehittämislinja 4.

Työterveyshuollon rahoitus- ja korvausjärjestelmä

Työterveyshuoltolain toimeenpanoa ja työterveyshuollon toteutumista tuetaan työterveyshuollon rahoitus- ja korvausjärjestelmän avulla. Selvitetään vaihtoehtoisten korvausmallien käyttöönottoa silloin, kun korvaamista ei voida tehokkaasti hoitaa työnantaja- ja yrittäjäkohtaisen järjestelmän puitteissa. Rahoitus- ja korvausjärjestelmää kehitetään ottaen huomioon erityyppiset palvelussuhde- muodot, mahdolliset toimialakohtaiset erityistarpeet sekä työterveyshuollon ehkäisevän toiminnan painottaminen. Rahoitusjärjestelmää selvitetään yrittäjien osalta.

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Kansaneläkelaitos yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa kehittävät työterveyshuollon rahoitus- ja korvausjärjestelmää edistämään työterveyshuollon vaikuttavuutta työpaikoilla.

Korvaamista kehitetään siten, että se tukee joustavaa palvelujen järjestämistä.

Työterveyshuollon henkilöstövoimavarat

Työterveyshuollon määrälliset ja laadulliset henkilöstövoimavarat varmistetaan mitoittamalla koulutettavien määrä tarvetta vastaavaksi ja uudistamalla koulutuksen sisältöjä. Työterveyshuollon koulutuksen kehittämisessä otetaan huomioon monitieteisyys ja moniammatillisuus siten, että ne toteutuvat työterveyshuollon suunnittelussa, toteutuksessa, kehittämisessä ja seurannassa.

Palvelujen monialaisuutta tuetaan yhteistyössä Työterveyslaitoksen, yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Kaikille työterveyshuoltolain edellyttämille asiantuntijoille tehdään koulutusohjelmat.

Koulutuksen laatu ja koulutettujen pätevyys varmistetaan koulutusohjelmat uudistamalla, tutkinnoin ja sertifikaatein.

Alan kouluttajakoulutusta kehitetään.

Sosiaali- ja terveysministeriö ja opetusministeriö yhdessä muiden yhteistyötahojen kanssa huolehtivat työterveyshuollon henkilöstövoimavarojen riittävydestä ja työterveyshuollon koulutuksen rahoituksen turvaamisesta siten, että työterveyshuolto voidaan toteuttaa hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisesti.

Työterveyshuollon henkilöstön ammatillista osaamista tuetaan sosiaali- ja terveysministeriön täydennyskoulutusohjeiden mukaisesti.

Työterveyshuollon etiikka

Eettisten periaatteiden noudattamista hyvän työterveys-
huoltokäytännön toteuttamisessa tuetaan ja tehostetaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö, Työterveyslaitos, Suomen Teollisuuslääketieteen yhdistys ry, Suomen Työterveyshoitajaliitto ry ja työterveyshuollossa toimivien asiantuntijoiden yhteisöt osallistuvat yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa eettisiä kysymyksiä koskevan jatkuvan koulutuksen ja tiedotuksen tehostamiseen.

Työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden ammattieettiset ohjeet uudistetaan.

Työntekijän terveystietojen käyttämisestä ja luovutuksesta on säädetty lainsäädännöllä, jonka toimeenpanolle laaditaan ohjeet. Samalla kun huolehditaan yksityisen henkilön terveystietojen suojaamisesta varmistetaan myös tietojen saatavuus työterveyshuollon käyttöön niitä tarvittaessa.

Työnantajien tiedonsaantioikeus ja tietojenantovelvollisuus työpaikan terveysvaaroista ja terveystilanteesta varmistetaan siten, että yksityiselämän suoja ei loukata.

Työntekijöiden oikeus tietää työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvistä riskeistä ja oikeus omiin terveystietoihinsa turvataan.

Yhteistyö

Työterveyshuollon yhteistyötä työpaikan eri osapuolten ja keskeisten ulkoisten yhteistyöosapuolten kanssa edistetään työterveyshuollon eri ammattiryhmille ja työpaikan eri osapuolille järjestettävän yhteisen koulutuksen, mallikäytäntöjen ja yhteistyötahojen verkottumisen avulla.

Sosiaali- ja terveysministeriö, Työterveyslaitos, lääninhallitukset ja työsuojeluviranomaiset yhdessä terveyspalvelujärjestelmän kanssa tukevat yhteistyön toteutumista työterveyshuoltolain edellyttämällä tavalla.

Työpaikat ja työterveyshuoltoyksiköt sisällyttävät yhteistyön osaksi suunnittelua ja se otetaan huomioon myös toimintaa arvioitaessa. Työterveyshuollon yhteistyötä muun terveydenhuollon, työhallinnon, opetushallinnon, sosiaalivakuutuksen ja sosiaalihuollon sekä työsuojeluviranomaisen edustajien kanssa tehostetaan ja tiivistetään edelleen.

Yhteisten työpaikkojen työterveyshuoltojen yhteistyökäytäntöjä kehitetään.

Työterveyshuollon tiedonhallintajärjestelmät

Työterveyshuollon tiedonhallintajärjestelmien kehittämistä jatketaan, niiden käyttöönottoa tuetaan ja kannustetaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmien kehittämistä yhteistyössä hallinnonalan laitosten kanssa. Työterveyshuollossa otetaan käyttöön toiminnan suunnittelua, toteuttamista ja seurantaa palvelevia tietojärjestelmiä ja työkaluja.

Alan rekisteröintiä ja tilastomateriaalin ja tietovarantojen käyttöä edistetään käyttäjäystävällisyyttä parantamalla ja rekisteriyhteistyöllä.

Työterveyshuollon liittymistä sosiaali- ja terveydenhuollon tietotekniikka- ja verkkoyhteistyöhankkeisiin tuetaan.

Työterveyshuoltoa tukevia ulkoisia asiantuntija- ja tietopalveluja kehitetään edelleen verkkopalveluina asiantuntijoiden ja työpaikkojen käyttöön.

Työterveyshuollon tutkimus- ja kehittämistyö

Työterveyshuollon tutkimus- ja kehittämistyötä suunnataan erityisesti työterveyshuollon sisällön, palvelujärjestelmän toimivuuden, menetelmien kehittämisen ja laadun, taloudellisten vaikutusten, vaikuttavuus- ja arviointitutkimuksen alueelle.

Työterveyslaitos, sosiaali- ja terveysministeriö ja Kansaneläkelaitos yhteistyössä yliopistojen, muiden tutkimuslaitosten ja keskeisten tahojen kanssa jatkavat työterveyshuollon tutkimus- ja kehittämistyötä sekä sopivat yhteisistä tutkimusohjelmista sekä yhteistyöstä muiden ohjelmien kanssa.

Erityisryhmien, pientyöpaikkojen ja omaa työtään tekevien työterveyshuollon kehittämiseksi käynnistetään tutkimusavusteisia kokeiluja.

Työterveyshuollon vaikutuksia työssä jaksamiseen ja jatkamiseen selvitetään evaluaatiotutkimuksin.

Työterveyshuollon taloudellisia vaikutuksia selvitetään tutkimuksin.

Palvelujärjestelmää kehitetään tutkimuksellisten interventtioiden avulla.

Kehittämislinja 10.

Seuranta ja valvonta

Sosiaali- ja terveysministeriö, lääninhallitukset ja työsuojeluviranomaiset valvovat työterveyshuollon lainsäädännön toimeenpanoa. Yhteistyötahot sitoutuvat osaltaan kehittämislintojen toimeenpanoon sekä toiminnan raportointiin sosiaali- ja terveysministeriölle.

Työterveyshuollon neuvottelukunta laatii määrääjoin raportin työterveyshuollon lainsäädännön toimeenpanosta, kehittämislintojen toteutuksesta ja tasa-arvon toteutumisesta. Neuvottelukunta tekee ehdotukset tarvittavista työterveyshuollon lainsäädännön muutoksista ja työterveyshuollon kehittämisen painotuksista.

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa työterveyshuollon kehittämislintojen toteutumisen seurannasta.

Työterveyslaitos tuottaa tietoa työterveyshuoltolain ja kehittämislintojen yksityiskohteisemmasta seurannasta "Työ ja terveys Suomessa" -kartoituksen ja Työterveyshuolto Suomessa -kartoituksen avulla sekä työelämää ja työoloja koskevan tutkimuksen ja tilastoaineiston avulla. Kansaneläkelaitos tuottaa tietoa työterveyshuollon toiminnasta korvausjärjestelmän kautta saatavien tietojen avulla.

- 2004:
- 1 Käytä isyyysvapaasi! 2. korj. p.
ISBN 952-00-1520-5 (fin)
ISBN 952-00-1521-3 (swe)
 - 2 Suomen romanit. Finitiko romaseele. 4. korj. p.
ISBN 952-00-1460-8 (fin)
ISBN 952-00-1564-7 (swe)
ISBN 952-00-1461-6 (eng)
 - 3 10 henkilökohtaista kysymystä alkoholinkäytöstä.
ISBN 952-00-1476-4 (fin)
ISBN 952-00-1477-2 (swe)
 - 4 Palveluseteli. Ohjeita käyttäjälle.
ISBN 952-00-1505-1 (fin)
ISBN 952-00-1506-X (swe)
 - 5 Työsuojelu Suomessa. 7 uud. p.
ISBN 952-00-1513-2 (fin)
ISBN 952-00-1575-2 (eng)
 - 6 Alkoholipolitiikan kuluttajaopas. Yhteenvedo kirjasta
Alcohol, no ordinary commodity.
ISBN 952-00-1539-6
 - 7 National Development Project for Social Services
in Finland.
ISBN 952-00-1551-5
 - 8 Sosiaalialan kehittämishanke pähkinänkuoressa
ISBN 952-00-1559-0 (fin)
ISBN 952-00-1560-4 (swe)
 - 9 Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäiseminen
2004-2007.
ISBN 952-00-1568-X (fin)
ISBN 952-00-1569-8 (swe)
ISBN 952-00-1570-1 (eng)
 - 10 Veteraanipolitiikka 2004-2007.
Valtioneuvoston linjauksia.
ISBN 952-00-1571-x (fin)
ISBN 952-00-1572-8 (swe)

- 11 Terveystenhuolto Suomessa. 3. uud. p.
ISBN 952-00-1590-6 (fin)
ISBN 952-00-1591-4 (swe)
ISBN 952-00-1592-2 (eng)
- 12 Terveysteksi! Kysy alkoholikäytöstä.
ISBN 952-00-1597-3 (fin)
ISBN 952-00-1598-1 (swe)
- 13 Terveystenhuollon palvelu paranee.
Kiireettömään hoitoon määrääjassa.
ISBN 952-00-1601-5 (fin)
ISBN 952-00-1602-3 (swe)
- 14 Early Childhood Education and Care in Finland.
2nd rev. ed.
ISBN 952-00-1606-6
- 15 Valtioneuvoston periaatepäätös työterveys-
huollon kehittämisestä.
ISBN 952-00-1626-0 (fin)
ISBN 952-00-1627-9 (swe)
ISBN 952-00-1628-7 (eng)